

Lausuntopyyntö hallituksen esitysluonnos laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta

Kh 17.08.2026 § 116
193/00.04.00/2026

Valmistelija hallintojohtaja Maria Ahvenniemi

Valtiovarainministeriö pyytää kunnilta lausuntoa hallituksen esitysluonnoksesta eduskunnalle laeiksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta sekä kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain muuttamisesta.

Esityksessä rajoitettaisiin kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävän indeksikorotuksen vaikutusta 2,8 prosenttiyksiköllä osana valtion talouden sopeutustoimia. Tämä tarkoittaisi 93 miljoonan euron vähennystä kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen vuodesta 2027 alkaen. Vähennys toteutettaisiin alentamalla valtionosuusprosenttia 0,76 prosenttiyksiköllä vuoden 2026 tasosta. Valtionosuusprosentin kautta toteutettuna vaikutus olisi kaikissa kunnissa asukasta kohden yhtä suuri.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen vuodesta 2026 alkaen pysyväksi päätetyn 75 miljoonan euron vähennyksen kohdentamistapaa jatkettaisiin vuonna 2026 toteutetun kohdentamistavan mukaisesti. Vähennys olisi prosentuaalisesti yhtä suuri osuus kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta siten, että vähennysten yhteismäärä on 75 miljoonaa euroa. Vähennystä ei kuitenkaan kohdennettaisi kuntiin, joiden peruspalvelujen valtionosuus ennen vähennystä on nolla euroa tai negatiivinen.

Lisäksi lakiin tehtäisiin eräitä teknisluonteisia muutoksia.

Esitys liittyy valtion vuoden 2027 talousarvioon ja on tarkoitettu käsiteltäväksi sen yhteydessä. Lausunnoilla oleva esitysluonnos on tarkoitus liittää osaksi kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain niin sanottua vuosimuutoslakia, jolla säädetään valtionosuusprosentista vuodelle 2027. Ehdotus valtionosuusprosentiksi ei sisälly tähän esitysluonnokseen, koska se tarkentuu vastaa syksyllä 2026 tehtävämuutosten ja kustannustenjaon tarkentuessa.

Tausta

Pääministeri Petteri Orpon hallituksen hallitusohjelmassa on linjattu kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen tehtävän indeksikorotuksen yhden prosenttiyksikön jarrusta vuosille 2024–2027. Hallitus päätti kevään 2026 kehysriihen yhteydessä, että kuntien peruspalvelujen valtionosuuksien indeksijarrun tasoa korotetaan 2,8 prosenttiyksikköön vuodelle 2027, mikä kasvattaa valtionosuudesta tehtävää vähennystä 60 miljoonalla eurolla. Yhtä prosenttiyksikköä vastaava vähennys vuoden 2027 valtionosuudessa on noin 33 miljoonaa euroa, joten vähennyksen kokonaismäärä kasvaa yhteensä 93 miljoonaan euroon. Hallitus linjasi samalla vähennyksen toteuttamistavasta. Vähennys kunnan valtionosuuteen toteutetaan siten, että vähennys on asukasta kohden yhtä suuri euromääräisesti.

Hallitus päätti vuoden 2025 kehysriihen yhteydessä, että osana uusia sopeutustoimia kuntien peruspalvelujen valtionosuuksiin kohdistetaan 75 miljoonan euron, eli noin 2 prosentin vähennys. Vähennys linjattiin toteutettavaksi vuonna 2026 määräaikaisesti siten, ettei vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa, eikä vähennystä kohdenneta niiden kuntien valtionosuuteen, joiden peruspalvelujen valtionosuus on negatiivinen. Vähennyksen pysyvästä kohdennustavasta oli tarkoitus päättää tuolloin valmisteilla olleen valtionosuusuudistuksen yhteydessä. Kevään 2026 kehysriihen yhteydessä hallitus päätti, että pysyväksi päätetyn 75 miljoonan euron vähennyksen kohdentamista jatketaan vuodesta 2027 lukien kehysriihessä 2025 linjatulla tavalla siten, että vähennys on yhtä suuri prosentuaalinen osuus kunkin kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta, eikä vähennystä kohdenneta niiden kuntien valtionosuuteen, joiden valtionosuus on negatiivinen.

Lain muuttamisen tavoitteena on toteuttaa valtiontalouden sopeutustoimia. Lisäksi tavoitteena on, ettei 75 miljoonan euron vähennys kasvata kuntien välisiä suhteellisia eroja valtionosuuksissa eikä negatiivisia valtionosuuksia.

Esittelijä kunnanjohtaja Juha-Matti Näykki

Päätösehdotus

Kunnanhallitus esittää lausuntonaan seuraavaa:

"Lappajärven kunnanhallitus pitää valtiontalouden säästöjä perusteltuina ja tarpeellisina. Muutoksissa ja uudistuksissa on kuitenkin huolehdittava siitä, että kuntien erilaisuus huomioidaan ja valtionosuusjärjestelmään kohdistuvat uudistukset toteutuvat tasapuolisina eri kuntien kesken. Lappajärven kunnanhallitus painottaa myös, että kuntien peruspalveluiden rahoituksen leikkaukset tulee toteuttaa siten, etteivät ne vaaranna kuntien tulorahoitus pohjaa ja johda alijäämaiseen kuntatalouteen."

Päätös

Hyväksyttiin päätösehdotus seuraavalla lisäyksellä: *"Leikkausten vaikutukset ovat erityisesti pienissä ja valtionosuuksista riippuvaisissa kunnissa suhteellisesti merkittäviä. Uusia leikkauksia tulisi välttää tilanteissa, joissa kuntien lakisääteisiä tehtäviä, velvoitteita tai palvelujen järjestämisvastuuta ei samanaikaisesti kevennetä. Lappajärven kunta on jo sopeuttanut palvelurakennettaan ja säästömarginaalit ovat pienet. Toiminnan lisäsopeutukset ovat rajallisia ilman vastaavia tehtävä- tai normikevennyksiä. Mikäli kunnille asetettuja velvoitteita ei vähennetä vastaavasti, tulee valtion huolehtia siitä, että kunnilla on tosiasialliset taloudelliset edellytykset järjestää niille laissa säädetyt palvelut."*

Edellä esitetyillä perusteilla Lappajärven kunta ei kannata hallituksen esitystä."

Lisätietoja antaa

kunnanjohtaja Juha-Matti Näykki, etunimi.sukunimi@lappajarvi.fi, 044 369 9505